

Självständigt arbete (examensarbete), 15 hp, för
Förskollärarytbildning Utbildningsvetenskap
HT 2016

”Sen är det roligt att läsa böcker på olika sätt”

En studie om högläsning för förskolans
yngre barn

Frida Nilsson och Hanna Nyström

Sektionen för lärande och miljö

Författare

Frida Nilsson och Hanna Nyström

Titel

”Sen är det roligt att läsa böcker på olika sätt”

En studie om högläsning för förskolans yngre barn

Handledare

Elisabet Radeklev

Examinator

Sara Lenninger

Abstract

Detta examensarbete inriktar sig mot de yngre barnen i förskolan. Studien belyser hur förskollärare tänker när de väljer böcker, hur de använder böcker som pedagogiskt verktyg samt hur lästillfällen kan se ut i förskolan. En kvalitativ studie har utförts där semistrukturerade intervjuer av fyra förskollärare tillämpats. Därigenom har förskollärarnas syn på högläsning i förskolan lyfts fram. Resultatet visar bland annat att alla förskollärarna väljer böcker utifrån vilka budskap de vill förmedla. Däremot visas ett motsägelsefullt resultat angående boksamtalets befintlighet i den pedagogiska verksamheten.

Ämnesord

Förskola, högläsning, boksamtal, små barns språkutveckling, förskollärare, pedagogiskt verktyg.

Förord

Att skriva examensarbete har varit utmanande för oss. Trots detta har arbetet varit intressant och givande, inte minst för vår kommande yrkesroll. Vi vill tacka de förskollärare som ställt upp i vår studie, utan er hade inte detta arbete varit möjligt. Vi vill även rikta ett tack till vår handledare Elisabet Radeklev som med kloka ord och nya synvinklar varit ett stort stöd i vår skrivprocess.

Tack!

Hanna och Frida 2016-11-11

Innehåll

Förord	3
1. Inledning.....	6
1.1 Syfte	7
1.2 Forskningsfrågor	7
2. Forskningsöversikt och teoretisk utgångspunkt	8
2.1 Barns läs- och skrivförståelse.....	8
2.2 Boksamtal.....	9
2.3 Att välja bok.....	11
2.4 Boken som pedagogiskt verktyg	12
3. Val av vetenskaplig metod	13
3.1 Intervju som metod.....	13
3.2 Tillvägagångssätt och urval.....	14
3.3 Etiska överväganden	14
3.4 Studiens reliabilitet.....	14
3.5 Bearbetning	15
4. Sammanfattning av intervjusvar.....	16
4.1 Nadja	16
4.2 Helene.....	17
4.3 Tove.....	18
4.4 Jonna.....	19
5. Analys av resultat	21
5.1 Bokval	21
5.2 Högläsning som pedagogiskt verktyg	21
5.2.1 Tillfällen för högläsning.....	22
5.3 Boksamtal som pedagogiskt verktyg.....	22

5.3.1 Tillfällen för boksamtal	22
6. Diskussion	24
6.1 Metoddiskussion.....	24
6.2 Resultatdiskussion.....	25
6.2.1 Bokval	25
6.2.2 Pedagogiskt verktyg	26
6.2.3 Lästillfällen.....	27
6.3 Slutord	28
7. Referenslista	30
Bilaga 1 – Missivbrev	32
Bilaga 2 – intervjufrågor	33

1. Inledning

Högläsning ser vi som vanligt förekommande i förskola och förskoleklass. Vår erfarenhet är att högläsning har en förmåga att fånga både yngre och äldre lyssnare. När, var och hur man väljer att använda sig av högläsning kan däremot skilja sig åt mellan olika verksamheter. Vår uppfattning inför arbetet var att högläsning av barnböcker oftast används för att det finns en förväntan om dess lugnande inverkan på barngruppen i samband med samlingar och vila. Detta arbete belyser högläsningens roll i förskoleverksamheten, med fokus på de yngre åldrarna i förskolan. I en kvalitativ studie har vi undersökt hur förskollärare använder sig av högläsning som ett pedagogiskt verktyg.

Kerstin Bergöö, tidigare verksam vid Högskolan Kristianstad och Karin Jönsson, verksam vid Malmö Högskola (2012) skriver att boksamtal mellan förskollärare och barn bland annat är utvecklande för barns språk och därför av vikt i barns läs- och skrivförståelse. Att utveckla barns förståelse för skriftspråket är ett av strävansmålen i förskolans läroplan då det står att "Förskolan ska sträva efter att varje barn utvecklar intresse för skriftspråk samt förståelse för symboler och deras kommunikativa funktioner" (Skolverket 2016, s. 10). Genom att använda sig av olika former av barnböcker som förskollärare, kan man låta barnen aktivt delta i diskussioner om viktiga frågor. Detta kan göras genom att välja böcker med ett särskilt budskap som handlar om sådant som barnen känner igen sig i (Lindö, 2009). Vidare betonar också Rigmor Lindö (2009) verksam vid institutionen för pedagogik och didaktik vid Göteborgs universitet, vikten av att välja böcker med ett särskilt syfte som får barnen att bli berörda. Hon menar att samtidigt som de bör känna igen sig i berättelsen, så bör de även få nya insikter om verkligheten. Genom att ställa öppna frågor i samtalet kring dessa böcker utmanas barnens tankar och de får en djupare förståelse för det lästa. Då vi hittat begränsat med forskning som fokuserar på högläsning av olika former av barnböcker för förskolans yngre barn, kände vi att detta var något som vi kunde bidra med. Detta påpekar även Karin Jönsson (2007) då hon menar att den forskning som har gjorts i Sverige främst fokuserar på tonåringar och mellanårens barn.

Hur man som barn uppfattar böcker, berättelser och läsning tror vi kan följa med hela livet. I förskolan har förskollärare chans att påverka barns uppfattningar kring detta. Språk, identitet och självkänsla är nära sammankopplade och därför är en av förskolans, skolans och

lärarutbildningens viktigaste uppgifter att stödja barn som inte äger språket till en positiv språkutveckling. Det står även skrivet i förskolans läroplan att ”Språk och lärande hänger ouplösligt samman liksom språk och identitetsutveckling. Förskolan ska lägga stor vikt vid att stimulera varje barns språkutveckling och uppmuntra och ta till vara barnets nyfikenhet och intresse för den skriftspråkliga världen.” (Skolverket 2016, s. 7). I dagens olika förskoleverksamheter kan det finnas olika former av böcker och berättelser, allt från Ipads till ljudböcker och flanosagor, som är en slags saga där man sätter upp illustrationer på en filttavla, samtidigt som man berättar sagan. I vår studie har dessa former av sagor också räknats in i högläsningen, eftersom de i hög grad används i verksamheten. Vidare benämns alla dessa olika former under samlingsbegreppet barnböcker.

I denna studie har förskollärare för de yngre barnen i åldrarna 1-4 år intervjuats för att undersöka hur de upplever sig använda högläsning i förskolan. När en förskollärare gör ett aktivt val att läsa för sin barngrupp, vilka faktorer spelar in för hur högläsningen går till och vad vill förskollärarna att högläsningen ska ge barngruppen?

1.1 Syfte

Syftet är att studera hur förskollärare uppfattar högläsning i barngrupp. Detta för att få syn på hur förskollärarna kopplar högläsningen och boksamtalet till arbetet med barns språkutveckling. Detta undersöks genom forskningsfrågor som riktar sig till att undersöka de val förskollärarna uppger att de gör.

1.2 Forskningsfrågor

- Hur tänker förskollärare när de väljer ut texter för högläsning?
- Hur anser sig förskollärare använda högläsning som ett pedagogiskt verktyg i förskoleverksamheten?
- Hur uppfattar förskollärare att de väljer lästillfällen?

2. Forskningsöversikt och teoretisk utgångspunkt

Under följande rubriker kommer litteratur rörande studien att synliggöras. Denna studie baseras på tidigare forskning kring barns läs- skriv och språkutveckling. Den teori vi finner trovärdig och som fokuseras i arbetet handlar om boken och högläsningens inverkan på barnets läs, skriv- och språkutveckling. Genomgående i studien kommer denna teoretiska utgångspunkt fokuseras, diskuteras och utgöra kärnpunkten för studien. Syftet med studien är att studera hur förskollärare uppfattar syftet med högläsning av barnböcker i relation till barns läs- och skrivutveckling samt högläsningens och boksamtalets inverkan på denna. Vidare kommer förskollärarens roll i barns språkutveckling diskuteras.

2.1 Barns läs- och skrivförståelse

Genom sagor och berättelser kan lyssnaren fångas och trigga sin fantasi. För en stund befinner man sig någon annanstans. Carina Fast (2001) menar dock att högläsningen försvinner, både från föräldrar och från lärare när barnen själva blir läskunniga. Ansvaret att få en bok läst för sig läggs då på barnet själv. Men innan denna förändring sker för barnet, är det pedagogernas uppgift att göra det, för barnet, osynliga skriftspråket synligt. Margaret Meek (1998) betonar att en viktig förändring i det lilla barnets läsprocess, är när de kommer med en bok och vill få den läst för sig. Här har barnet förstått att tecknen på sidorna i boken betyder något. Detta är en god grund för läs- och skrivutvecklingen (a.a).

Carol Fox (1993) påpekar att barn som har en rik sagokultur, har stor nytta av detta när de sedan ska lära sig läsa och skriva. Genom att lyssna till en saga lär sig barn mycket omedvetet - de lär sig hur språket låter, hur det är uppbyggt och de lär nya ord. Även om inte barnet förstår varje ords betydelse, förstår de innebörden i sammanhanget menar Meek (1998). Vidare skriver Barbara Wasik och Annemarie Hindman (2014) att ju rikare vokabulär ett barn har, desto lättare har det att förstå texter och instruktioner som barnet hör eller själv läser. De menar även att det finns studier som visar att barn som tidigt omges av mycket sagoläsning, visar bättre resultat i senare skolår. Även Barbro Bruce, verksam vid Höskolan Kristianstad (2014) anser att barn som får ett positivt och glädjefyllt möte med böcker och läsning, får en annan förutsättning att ta till sig skönlitteratur och facklitteratur senare i livet. Lena Kåreland, verksam vid Uppsala universitet (2015) skriver att barns tidiga erfarenheter av litteratur skiljer sig tydligt. Studien visar att barn med högutbildade föräldrar upplever mer språklig stimulans än barn med lågutbildade föräldrar. Barns läs- och skrivförståelse börjar långt innan skolans

formella utbildning. De möter bokstäver och ord i vardagen, såsom texter på flingpaket och i leken med vännerna. Ändå skiljer sig barnens förutsättningar på grund av hur hemmen förberett dem, till exempel genom högläsning (a.a).

2.2 Boksamtal

Med boksamtal menas att man pratar om boken innan, under och efter högläsningen. Ofta är sagoläsning en mysig stund och ibland upplever vi att sagostunden kan få ett abrupt slut. Man bör efter sagans slut samtala om det som hände i sagan, detta är av yttersta vikt menar Elisabeth Doverborg, Niklas Pramling, och Ingrid Pramling Samuelsson, samtliga verksamma vid Göteborgs universitet (2013). Även i förskolans läroplan står att barnen ska få chans att utveckla sitt intresse för texter för att sedan utveckla förmågan att tolka, använda sig av och samtala om dessa (Skolverket, 2016). Elisabeth Mellgren och Karin Gustavsson, båda verksamma vid Göteborgs universitet, (2009) skriver om hur förskolläraren och barnet kommunicerar på två plan i ett boksamtal. När förskolläraren högläser från en bok talar de *i* aktiviteten, sedan är det viktigt att följa upp aktiviteten genom att tala *om* boken, till exempel:

Vad hände i sagan?

Varför gör karaktären så i sagan?

Mellgren och Gustavsson (2009) menar också att dessa boksamtal ger upphov till en rikare kunskapsutveckling. På detta sätt tas barnets erfarenheter tillvara och skapar en ny och rikare förståelse för sagan. Detta skriver även Wasik och Hindman (2014) om i sin studie. De menar att man kan tala om det som händer *nu* i sagan, till exempel:

Vilken färg har fjärilen?

Vad äter fjärilen?

Man kan också tala om det som *har* hänt eller det man tror *kommer* hända för att utmana barnen (Wasik & Hindman, 2014). Detta kallar Kåreland (2015) för det reflekterande samtalet, de samtal som sker utifrån berättelser som barn möts av. Förskolläraren kan hjälpa barnet att komma igång med funderingar och tankar genom att ställa frågor, och detta kan i sin tur leda till att barnet kommer fram till meningen och budskapet med berättelsen.

I ett boksamtal kan förskollärare se om barn är uppmärksamma, om de lyssnar, ställer frågor, vilket ordförråd de har och hur de återberättar eller beskriver det de hört. Grunden för inspirerande boksamtal ligger i valet av saga (Mellgren & Gustavsson, 2009). Genom att läsa böcker i mindre grupper kan barnen höra bättre och många av dem vågar uttrycka sig mer vid

återberättandet. Detta i sin tur leder till mer utvecklande boksamtal (Wasik & Hindman, 2014). I förskolans läroplan står det att "Förskolan ska sträva efter att varje barn utvecklar nyanserat talspråk, ordförråd och begrepp samt sin förmåga att leka med ord, berätta, uttrycka tankar, ställa frågor, argumentera och kommunicera med andra" (Skolverket 2016, s. 10). I boksamtalen kan förskollärare med fördel upprepa vissa ord som barnen säger, då studier visar att chansen är större att barnet då lär sig det nya ordet lättare. Dels för att det är ett bevis för barnet att det använt ordet rätt, och dels för att det blir en andra chans att höra ordet i dess rätta sammanhang (Wasik & Hindman, 2014).

Kåreland (2015) skriver att barns läsförståelse i skolan har försämrats över tid och hon anser att meningsfulla boksamtal skulle kunna förhindra detta. Trots detta skriver Michael Tengberg (2011) att boksamtalen är en så kallad "bristvara" i grundskolan. Kåreland (2015) menar att många av de boksamtal som lärare håller tillsammans med barnen blir "förhörliknande" istället för en gemensam dialog som bidrar till eftertänksamhet och reflektion. Genom att börja med boksamtalen redan i förskolan skulle man kunna underlätta läsinläringen (a.a).

Aidan Chambers, verksam vid Oxford Brookes University (2014) tar också upp problemet med förhörliknande boksamtal. Det är viktigt att barnen förstår att allt de vill berätta eller dela med sig av från en berättelse är av värde. Genom att vara en stöttande lärare, där barnen vet att allt är värt att berättas, grundar man för positiva boksamtal. Läraren behöver använda sig av stöttande frågor som hjälper barnen att prata om sin bokupplevelse. Det är genom boksamtalet som en bok eller saga får en djupare betydelse för läsaren. Innebörden i en bok är något som diskuteras, upptäcks och skapas genom gemensamma samtal. Barnen kan ha olika uppfattningar om samma berättelse och när de tillsammans får lyfta sina tankar, kan en djupare förståelse växa fram. Som lärare är det därför bra att vara förberedd med frågor för att driva ett samtal om en bok. Chambers (2014) betonar dock vikten av att undvika frågan varför. Denna fråga anses vara hämmande, då den är för stor för att enkelt besvara och har en förhörliknande klang. Om ett barn säger att boken var bra och läraren kontrar med ett varför, är det lätt att barnet skruvar på sig och svarar "jag vet inte" - helt enkelt för att det kanske inte finns ett kort svar på denna fråga. Chambers (2014) förespråkar att som lärare sätta en händelse från boken som är lätt att kommentera i fokus, en tydlig utgångspunkt och sedan utveckla samtalet därifrån.

2.3 Att välja bok

Böcker finns i alla möjliga former och utföranden. För de allra minsta barnen (0-2 år) kan bilderböcker bestå av abstrakta bilder där barnet övar öga, perception, kognition och koncentration, skriver Björn Sundmark, verksam vid Malmö högskola (2014). Bilderböcker kan även behandla saker som finns i barnets närhet t.ex. en nalle eller en sked. Detta är avgörande för barns språkutveckling då fraserna i boken kompletterar bilden, vilket stödjer läsutvecklingen. Nästa steg i bilderböcker är så kallade småbarnsböcker. Dessa riktar in sig på barn i åldrarna 2-6 år. I dessa böcker blandar man verklighet med fantasi. Detta steg uppmuntrar barnets intresse för språklekar, rim, ramsor och bildspråk (Sundmark, 2014).

En annan viktig del för det lilla barnet och dess bokläsning är hur själva boken är utformad. Sundmark (2014) menar att boken är en leksak. Genom att öppna och bläddra i den, knacka på den, känna papperskvaliteten och bokens storlek får barnet en upplevelse av själva bokformen. Vissa böcker är utformade för att vara taktila och det finns böcker med utfällbara figurer. Bokens utformning bidrar till barnets upplevelse och blir interaktiv som stimulerar till fortsatt utforskning och läsning (a.a).

Det finns olika sätt att tänka när man som förskollärare väljer ut böcker till högläsning. Lindö (2009) menar att om man väljer böcker där det krävs att barnen kan läsa lite mellan raderna så får man många tolkningsmöjligheter och detta kan i sin tur leda till många spännande boksamtal. Fast (2011) skriver också att förskollärare bör välja texter utifrån barnens intressen och sedan bygga vidare på dessa. Hon menar att alla barnen ska få använda sina tidigare erfarenheter. Bergöö och Jönsson (2012) skriver om Kim Huber, en lärare i USA som undervisar i första klass. Hon gick från att välja enbart "lyckliga" böcker till att välja böcker som handlade om olika samhällsproblem, t.ex. rasism och hemlöshet. Det visade sig att barnen hade lättare att knyta an till dessa lite allvarigare berättelser och de lärde sig mer om samhället. Det märktes tydligt att barnen blev förvånade och upprörda över böckernas innehåll och det blev långa diskussioner om dessa (a.a).

Anna-Karin Svensson, verksam vid Malmö högskola, (2014) förespråkar böcker med figurer och innehåll som är igenkänningsbara för barnen. Gunilla Bergströms figur Alfons Åberg är en sådan. Uppbyggnaden av Alfonssagorna är likadana, de börjar med en presentation av Alfons som följs av ett problem som ska lösas. Barnen får en relation till figurerna och

upplever att de känner Alfons Åberg och de andra återkommande figurerna (Svensson, 2014). Dessa böcker kan kopplas till barnens vardagsliv, såsom rädsla för mörker eller svårigheter att somna. Detta stimulerar barnens läsningsberedskap genom att koppla vardagslänkar och textlänkar (Svensson, 2014).

2.4 Boken som pedagogiskt verktyg

Nedan följer en presentation av den italienska förskolan Filastrocca som Carolyn Edwards et.al (2014) har gjort en studie om. Filastrocca har influerat hela sin verksamhet kring böcker och sagoläsning. Förskolan jobbar aktivt med barns läs, skriv- och språkutveckling genom sagor både på förskolan och genom föräldrars delaktighet (a.a).

Filastrocca förskola har ett eget bibliotek, som är formgivet av barn som går på förskolan. Här kan man låna böcker som på ett vanligt bibliotek, men barnen kan också skriva sina egna sagor. Det finns material att tillgå i biblioteket för att göra en fysisk bok och även material att tillverka karaktärerna man har skrivit om. De här böckerna får en särskild hylla och kan därför läsas av alla barn. I biblioteket finns även maskeradkläder så att barnen kan spela teater om en bok de har hört. På detta sätt får barnen öva sig på nya begrepp de har hört i sagan och förskolläraren har en chans att se vad barnen förstod eller inte förstod av berättelsen (a.a).

När ett barn har lånat och läst en bok, kan de betygsätta den med hjärtan. Betyget förs in i en handbok och på så sätt kan föräldrarna, men även andra barn, se vilka böcker som har varit mest uppskattade. Genom att bjuda in föräldrar till kvällsmöten där man diskuterar fördelar med högläsning och vikten av böcker i barnens liv, har Filastrocca förskola involverat föräldrarna i barnens läs- och skrivutveckling. Filastrocca betonar vikten av föräldrars deltagande i barns sagoläsande, därför är biblioteket en tillgång för alla barn på förskolan och även deras familjer. Filastrocca grundar barns förhållningssätt kring böcker och bokläsning och menar att boken blir en belöning istället för en plikt (Edwards et.al, 2014).

3. Val av vetenskaplig metod

Avsikten med denna studie var att studera hur förskollärare uppfattar syftet med högläsning av barnböcker i relation till barns läs, skriv- och språkutveckling samt högläsningens och boksamtalets inverkan på denna. I kvalitativ forskning fokuserar man på att tolka och förstå resultatet, inte att generalisera och förklara, menar Staffan Stukát (2011). Martyn Denscombe (2009) menar att kvalitativ forskning används med fördel när man som forskare vill undersöka hur människor förstår olika fenomen. Därför föll valet av vetenskaplig metod till denna studie på kvalitativ forskning. Detta eftersom vi ansåg att det bästa sättet att bearbeta resultatet var genom tolkning, då det handlade om förskollärares uppfattningar. Inom den kvalitativa forskningen finns olika tillvägagångssätt att tillgå (a.a). Under följande rubrik kommer intervju förklaras.

3.1 Intervju som metod

Intervjuer används i kvalitativ forskning när man vill studera något på ett djupare och mer personligt plan, då intervjun kan bli som ett samtal. I denna studie användes intervju som metod, eftersom syftet med studien är att studera hur förskollärarna uppfattar syftet med högläsning. Det vill säga hur de *talar om* ämnet, inte vad de *gör* som istället hade kunnat studeras genom observation. Denscombe (2009) skriver att det finns olika metoder för intervjuer. Dessa är *strukturerade intervjuer* där den intervjuade inte ges möjlighet till egenformulerade svar utan forskaren ger redan färdiga svarsalternativ. *Semistrukturerade intervjuer* där det finns färdiga frågeställningar att diskutera, men den intervjuade kan styra ordningsföljden på dessa och ge öppna svar, samtidigt som forskaren måste se till så svar ges på det som ska undersökas. *Ostrukturerade intervjuer* innebär att forskaren i början på intervjun presenterar ett tema som den intervjuade sedan får tala så fritt som möjligt om.

I denna studie kommer semistrukturerade intervjuer att användas. Denna intervjumetod kräver grundlig planering och noggranna förberedelser av forskaren. En intervjuare ska kunna motivera intervjufrågornas relevans och kunna visa att tolkningarna är välgrundade (Stukát, 2011). En intervjuare bör även besitta vissa färdigheter. Exempel på dessa är att vara uppmärksam, eftersom man under intervjun måste ha uppsikt över många olika saker, såsom vad den intervjuade säger, anteckningar, att ljudupptagningen fungerar och annan

kommunikation än det verbala språket. Under våra intervjuer kommer en av oss intervjua och en observera, för att försäkra oss om att intervjuaren är korrekta. Det är också en fördel att vara lyhörd, ju mer lyhörd man är som intervjuare, desto mer relevant information kan man få ut av den intervjuade. Andra egenskaper som är till fördel att besitta är att kunna stå ut med tystnad och att inte vara en dömande person (Denscombe, 2009).

3.2 Tillvägagångssätt och urval

Fyra förskollärare från fyra olika förskolor tillfrågades om de ville delta i studien. Dessa valdes ut ändamålsenligt. Valet föll på de som svarade på utskickade mejl och visat intresse. Att få förskollärare att ställa upp på intervju visade sig vara svårare än förväntat. Att intervjua fyra stycken ansågs vara rimligt, då vi eftersökte mer djupgående samtal än ytliga svar på frågeställningarna. Frågorna vi ställde var riktade kring verksamhetens sätt att använda sig av högläsning av böcker i verksamheten, utifrån en förskollärares synsätt (se bilaga 2) Intervjuerna spelades in för att sedan transkriberas, det vill säga överföras från tal till skrift, som underlag för studien. Intervjuerna utfördes i ett enskilt rum, avskilt från barngrupp, med en förskollärare, en intervjuare och en observatör. Vi turades om att vara intervjuare och observatör. Detta för att kunna sätta sig in i båda rollerna och utveckla våra intervju- och observationskunskaper.

3.3 Etiska överväganden

De etiska ställningstaganden som gjordes inför studien var kravet på anonymitet, konfidentialitet och tystnadsplikt som forskaren måste ta hänsyn till. Forskaren ska kunna lova diskretion vid behandlingen av den information man delges av den intervjuade. Dessa rättigheter ska även den intervjuade få kännedom om. Om forskaren vet i förväg vilken information som kommer att användas, hur den kommer att användas och vilka som kommer att få ta del av informationen har den intervjuade rätt att få veta detta (Holme & Krohn Solvang, 1997).

3.4 Studiens reliabilitet

Reliabilitet innebär *hur* mätningen görs. Denna kan mätas exempelvis genom att låta andra forskare genomföra samma undersökning, blir resultaten samma kan man säga att studien har hög reliabilitet (Bjereld, Demker & Hinnfors, 2009). Genom att ställa liknande frågor till de som deltar i intervjun ökar reliabiliteten då metoden är densamma. Därför har vi i denna

studie försökt att ställa så liknande frågor som möjligt vid varje intervju då vi turats om att vara intervjuare. Eftersom intervjun kan bli som ett samtal vet forskaren inte i förväg vilken riktning följdfrågorna kommer att ta, därför är det viktigt att hålla sig till studiens ämne (Stukåt, 2011).

3.5 Bearbetning

När intervjuerna var genomförda påbörjades transkriberingen av dessa. Under transkriberingen har en del av intervjusvaren förfinats för att få ett mer skriftspråkligt resultat. Innebörden av svaren har alltså inte ändrats. Intervjuerna lästes upprepade gånger för att lära känna materialet riktigt bra. Likheter och skillnader upptäcktes i de intervjuades svar och till slut blev vissa mönster synliga. Under transkriberingen upptäcktes även en del oväntade svar som påverkade resultatet, som inte reflekterats över när intervjuerna gjordes. Exempelvis fick vi syn på de många olika sätten som förskollärarna använder för att samtala om böckerna. Under transkriberingen synliggjordes stora skillnader till varför de väljer att läsa för barnen. Mönstren som blev synliga omvandlades till rubriker. Dessa är bokval, pedagogiskt verktyg och lästillfällen och kommer senare att presenteras i analysen.

4. Sammanfattning av intervjusvar

Nedan följer en sammanfattning av respondenternas svar. Svaren kommer att presenteras som en kumulativ och diskursiv sammanställning. Respondenternas svar kommer alltså att successivt läggas till för att diskutera dessa i relation till varandra. Dessa svar kommer att innehålla citat från de intervjuer som har gjorts. Namn på förskollärarna och avdelningarna där de arbetar är fingerade.

4.1 Nadja

Nadja arbetar på avdelningen Äpplet. Nadja berättar att pedagogerna på Äpplet läser någon form av saga varje dag. Spontana eller planerade. Dessa sagostunder kan se ut på flera olika sätt. Exempelvis läser pedagogerna böcker på traditionellt sätt, och de använder sig även av flanosagor och läsplatta. Nadja berättar också att barnen och pedagogerna kan läsa samma saga på olika sätt.

- Sen är det roligt att läsa böcker på olika sätt. Till exempel sån där klassisk som Bockarna Bruse. Den har vi som sång och vi har den som flano, vi har den som bok. Jag har den som korg med små tussar bara och olika tyger som är bron, och så är det blommiga ängen och så. Och så leker vi den också.

På Äpplet läser pedagogerna bok under fruktstunden, eller i väntan på maten. Ibland samlar de barngruppen och har en liten lässamling. Ibland delar pedagogerna upp barngruppen så att varje pedagog på läser för en mindre grupp. Detta gör de för att kunna anpassa bokvalet bättre. Men boken finns med under hela dagen, även under den fria leken, berättar Nadja.

Nadja menar att hon föredrar att samtala om bokens innehåll *efter* hon läst den tillsammans med barnen. Frågor som kan ställas efter bokens slut är exempelvis “Vad hette han nu?”, “Vad gjorde han?” och “ Vad handlade boken om?”. Så här uttrycker sig Nadja gällande samtal *under* läsningen:

- *Jag* tycker att det stör sagan. Om det är rätt eller fel kan jag inte svara på men på nåt vis så, så tycker jag att nu är det saga, så kan man hellre efteråt få fråga eller prata eller återberätta eller ja. Oftast så tappar de små koncentrationen.

Valet av barnbok kan gå till på olika sätt, berättar Nadja. När de är på biblioteket väljer pedagogerna ut böcker, då väljer de utifrån barnen, vilka de tror kan passa bra. Pedagogerna väljer åt barnen för att de tänker på budskapet bakom böckerna. De vill inte ha böcker i sin verksamhet med ett budskap som de inte kan stå för, menar Nadja.

Nadja berättar att det finns många olika anledningar till att pedagogerna på Äpplet använder sig av högläsning i sin verksamhet.

- För att vi *vet* att det är jättespråkutvecklande och man får in så jättemycket. Man får närheten, man får ordkunskapen, man får koncentrationen, man får ja, nästan hur mycket som helst. Gemenskapen, tillhörighet i gruppen. Och så tycker de det är roligt. De väljer det ju själva. Barnen vet ju inte varför de vill läsa bok, men det är ju alldeles tydligt att de tycker det är roligt för annars hade de ju inte kommit. Så de suger ju efter det och om det sen är knäet eller om det är bilderna eller om det är..., det vet inte jag.

4.2 Helene

Helene arbetar på avdelningen Päronet. På Päronet läser man varje dag och under många tillfällen under dagen, med undantag när det är matdags. Böckerna finns tillgängliga för barnen på avdelningen och ett arbete med att bygga en sagostuga utomhus har även påbörjats. På avdelningen är det mest pekböcker som läses och några av dem har teckenstöd i form av TAKK. Helene berättar att de även brukar sjunga böckerna.

- Det är mycket pekböcker som vi läser och tittar på bilderna "Åh vad är det, ett får" och då jobbar vi mycket med tecken som TAKK, så då gör vi tecknen och ibland sjunger vi böckerna. Vi har bondgårdsdjur i en bok och då sjunger vi den här: "Jag bor på en bondgård" på varje sida på olika sätt.

Helene berättar att de precis som på Äpplet där Nadja arbetar brukar ha sina sagostunder under förmiddagen vid den fria leken. På Päronet har de dock alltid samling innan maten och då brukar Helene lägga fram böckerna. På detta sätt kan man locka de barn som inte spontant hämtar en bok till att vilja läsa, menar hon.

Helene berättar att pedagogerna inte brukar prata så mycket efter man har läst boken utan istället kan man läsa boken en gång till. Under själva läsningen brukar Helene, till skillnad från Nadja, fråga barnen "vad hände nu" och "vad är det för något". Böckerna är välkända för barnen så de vet redan vad som kommer hända i boken, de känner igen mönstret och de vet redan vad man kommer att fråga, menar Helene.

Ibland går avdelningen Päronet till biblioteket. Då får barnen välja och titta ut böcker, men ibland går Helene dit själv. Hon tänker mycket på att välja ut böcker som har ett särskilt budskap. Helene tycker det är viktigt att välja böcker med familjer som ser olika ut, böcker

med personer med funktionsnedsättning eller böcker på andra språk, så att barnen får se skrift på t.ex. arabiska precis som på svenska.

- Det finns en fantastisk bok som heter Liten, Liten är rädd, eller nånting sånt. Den handlar om en liten figur som heter Liten och bor med två stora som alltid bråkar. Det kan ju också va ett bra sätt att prata om ganska allvarliga saker med barn, att man visar att det är inte bara guld och gröna skogar.

Helene berättar också att hon tycker högläsning i förskolan är viktigt för att få med sig kulturen att läsa tillsammans. Detta ska vi grundlägga i förskolan, att det finns något i böcker som är spännande och så småningom kan detta leda till ett läsintresse, menar Helene.

4.3 Tove

Tove arbetar på avdelningen Apelsinen. På Apelsinen läser man bok ca tre gånger i veckan, vilket är en ganska stor skillnad från Äpplet och Päronet där de läser flera gånger varje dag. Tove berättar att de även använder sig av sagor på band och film. När de har högläsning på Apelsinen brukar de, precis som på Äpplet, dela upp barnen i mindre grupper. Detta gör pedagogerna för att anpassa bokvalet efter ålder och språkförståelse då barnen på Apelsinen har olika framsteg i det svenska språket.

- Många behöver en pekbok och bara prata om vad det finns på bilderna medan andra kan höra en hel historia.

De dagar pedagogerna använder sig av högläsning läser de, även på Apelsinen, under samlingen på förmiddagen eller innan maten. Det senare för att lugna barngruppen innan det är dags för måltid. Ibland kan även lästillfällena vara efter maten, beroende på hur dagen är upplagd. Böckerna finns även tillgängliga för barnen på avdelningen under den fria leken.

Ibland kan Tove prata om boken efteråt, men det beror på om det finns tid till det. Då brukar hon fråga vad som hände i sagan, om det har hänt något av barnen och hur det i så fall kändes. Om det är en pekbok så kan Tove fråga om de har någon av sakerna hemma och var de har den saken. Under själva högläsningen brukar Tove inte prata så mycket, om det inte är ett ord som hon känner behöver förklaras eller om hon känner att barngruppen inte förstår innebörden i det lästa stycket.

Tove säger att hon väljer ut boken till sagostunden på Apelsinen. Detta är för att kunna anpassa boken till den grupp barn hon ska läsa för, både ålder- och språkmässigt. I likhet med

att Äpplet och Päronet går till biblioteket, berättar Tove att bokbussen kommer till Apelsinen. Varannan vecka kan pedagogerna låna böcker som de tycker passar barngruppen. De kan även boka böcker för framtida teman. Hon berättar också att de vid de tillfällen de arbetar utifrån ett tema, väljer böcker med budskap som passar till detta.

På Apelsinen tycker de att högläsning är en bra stund till att få sitta med barnen och pedagogerna vill föra sagokulturen vidare.

- Att höra en saga är det inte alla som får idag hemma. Och då tycker vi att det är viktigt att vi på förskolan i alla fall anammar och för det vidare. Många har inte ens en bok hemma när man frågar liksom, och aldrig nån som läser.

4.4 Jonna

Jonna arbetar på avdelningen Bananen. På Bananen, liksom Äpplet och Päronet, läser pedagogerna varje dag. Barnen brukar spontant välja en bok och vill att Jonna ska läsa den då böckerna finns tillgängliga för barnen på avdelningen. Någon gång i veckan har de även planerade sagostunder. Jonna berättar att de, precis som på Päronet, arbetar med TAKK och de brukar läsa och sjunga med hjälp av TAKK-tecken.

De tillfällen som man väljer att läsa på Bananen är mestadels under de yngre barnens vila, då kan de barn som inte vilar få en lugn stund i soffan menar Jonna. I samlingar brukar pedagogerna också läsa bok, men även under den fria leken när barnen själva vill höra en saga.

Jonna tycker om att prata om boken hon har läst efter en samling, för att kontrollera hur mycket barnen snappade upp av sagan och vad de tyckte var intressant. Hon brukar fråga barnen om de kommer ihåg vad som hände eller vem de ser på bilderna. Under läsningen pratar de vanligtvis inte så mycket, enbart när barnen frågar något.

- Sitter man där och läser och så pekar de på nåt under tiden och då får man ju ta det, man kan ju inte bara hoppa över det och strunta i det för då har de ju glömt det till senare

På Äpplet och Päronet finns böckerna alltid tillgängliga för barnen och så är det även på Bananen. Om barnen visar särskilt stort intresse för en bok, händer det att pedagogerna väljer att ha ett tema utifrån den boken. Ibland väljer de även böcker utifrån de prioriterade målen som finns på förskolan.

På Bananen, i likhet med Apelsinen, tycker pedagogerna om att arbeta tematiskt utifrån böcker. Jonna menar att man kan få in mycket i en bok.

- Karaktärerna i boken hade vi en var för sig, så jobbade vi då med Lilla Kotten först, målade, pratade om hur hon såg ut, ritade bilder och tog foton, försökte hitta hur de lät på plattan.

5. Analys av resultat

Under denna rubrik kommer vi att analysera resultatet utifrån vår utgångspunkt som anger att högläsning inverkar på barns läs-, skriv- och språkutveckling. I analysen har vi utgått från studiens tre forskningsfrågor som handlar om hur förskollärare tänker när de väljer ut texter för högläsning, hur anser sig förskollärare använda högläsning som ett pedagogiskt verktyg i förskoleverksamheten samt hur uppfattar förskollärare att de väljer lästillfällen.

5.1 Bokval

Sammanfattningen av intervjuerna påvisar att barnen har böcker tillgängliga i verksamheten, de finns i lokalerna och kan när som helst brukas av barnen. Vår studie visar även att barnen ofta tar initiativ till sagostunden, bland alla de olika valen i den fria leken, alltså är sagostunden inte så planerad som vi först trodde. Även då det är barnen som ofta tar steget till sagostund, är det till stor del förskolläraren som bestämmer vilka böcker som ska finnas att välja på. Här tänker förskolläraren frekvent på böckernas budskap och vad de vill förmedla genom sagorna till barngruppen. Innehållet i böckerna är noga uttänkt av förskolläraren och är kompatibelt med vad verksamheten står för eller vill förmedla. Böckerna lånas på biblioteket både av barnen och av förskolläraren.

5.2 Högläsning som pedagogiskt verktyg

De förskollärare som blivit intervjuade i vår studie har på olika sätt nämnt läs- och skrivförståelse samt språkutveckling kopplat till böcker och högläsning. Alla fyra verkar koppla högläsning till språkutveckling, men de har alla sin egen tolkning av vad den kopplingen innebär. Två av förskollärarna har nämnt deras arbete med TAKK kopplat till litteraturen i förskolan. Att göra mer än att läsa boken har också nämnts, däribland sjunga boken, måla karaktärerna, leka boken eller berätta boken i form av teater. Intervjusvaren visar på tydliga skillnader i förskollärarnas avsikt med högläsning. Dessa svar varierade och innefattade: språkförståelse, läsintresse, tematiska arbeten eller sagokultur. Även barnens intresse och glädje i böcker nämns. Svaren visar alltså ingen gemensam anledning till varför man väljer högläsning i förskolan, snarare har alla förskollärarna olika uppfattningar av detta. Gemensamt för alla är dock att högläsning i hög grad finns i verksamheten, flera gånger i veckan under olika tillfällen. Men intervjuerna visar även att reflektion och återberättande av en saga ofta uteblir i verksamheten.

5.2.1 Tillfällen för högläsning

Läsningen verkar till stor del vara kopplad till väntan, det vill säga att förskollärarna väljer att ha planerade sagostunder innan eller efter måltider, eller under barnens fruktstund. Boken används som samlingsmedel inför något annat som ska ske. Att läsa bok kopplas också till lugna och mysiga stunder. Något som görs för att införliva ett lugn i verksamheten när de yngre barnen sover. Högläsningen verkar också ske under fri lek där barnen själva kommer med en bok och vill få den läst för sig.

5.3 Boksamtal som pedagogiskt verktyg

Det vi kan utläsa från intervjustvaren är att boksamtal bara sker ibland och då på olika sätt. Boksamtalen ser alltså annorlunda ut bland de olika förskollärarna. Dels ser samtalen efter läsningen olika ut, med olika typer av frågor. Vissa frågor är reflekterande och bjuder in till eftertanke medan vissa frågor är mer förhörsliknande. Vi ser alltså tydliga skillnader i hur förskollärarna uppfattar kopplingen mellan boksamtal och barns språkutveckling. En slutsats vi kan dra av detta är att högläsningen sker oftast som ett tidsfördriv i väntan på något annat, till exempel lunchen. När sagan är slut är det dags att äta, vilket gör att boksamtalet väljs bort. Studien fokuserar förskolans yngre barn, och barnens låga ålder kan vara en orsak till att boksamtal uteblir. En annan orsak kan vara verksamhetens tidsbrist.

5.3.1 Tillfällen för boksamtal

Det råder skilda meningar om huruvida boksamtalen ska äga rum *under* eller *efter* läsningen. En av förskollärarna nämner att det är viktigt att uppmärksamma de frågor som kan uppstå under sagostunden, annars kan frågan vara glömd i slutet av sagan. En annan förskollärare berättar att hon brukar be barnen att vänta med sina kommentarer och frågor till sagans slut. Hon menar att sådana frågor kan störa läsningen och göra så att de andra barnen tappar koncentrationen på sagan. Detta visar tydligt att förskollärarna tänker olika kring samtal under högläsningen. Två av de intervjuade förskollärarna pratar mer om ordförståelse eller sakförståelse under sagans gång, som exempelvis "vad är det där?" eller förklaring av svåra ord som barngruppen inte förstått.

Det vanligaste när det gällde att samtala efter läsningen var att det görs ibland. Detta var kopplat till tid eller barnens intresse. Om samtal sker efter läsningen var svaren blandat mellan ett förhörsliknande återberättande av sagan för att se vad barngruppen mindes av det

lästa. En av förskollärarna använde sig av reflekterande frågor i form av att införliva barngruppens vardag och erfarenheter i frågorna. En annan pratade inte alls efter läsningen utan tog hellre sagan flera gånger. Under spontana lästunder kan vi se att boksamtalen uteblir mer än vid samlingar. Detta tolkar vi som att förskollärarna har uppfattningen att det är viktigare att samtala vid de planerade lästillfällena än de spontana.

6. Diskussion

Nedan följer en diskussion kring denna studie. Diskussionen innefattar både metodval och resultat. Under dessa rubriker diskuteras ämnet i förhållande till litteratur och våra egna tankar.

6.1 Metoddiskussion

Vi har i denna studie använt oss av semistrukturerade intervjuer, vilket gav oss nya infallsvinklar kring ämnet. Vi valde att kontakta respondenterna genom mejl. Detta tror vi kan ha lett till att ett större antal valde att svara nej på att delta i studien. Förklaringarna till nekandet av deltagande var tidsbrist på grund av redan inbokade intervjuer till förmån för examensarbete.

Genom att föra samtal med förskollärare fick vi en värdefull inblick i det vardagliga arbetet med högläsningen i förskolorna. Eftersom intervjuerna var semistrukturerade kunde den intervjuade själv utveckla sina svar, vilket vi upplever gav mer verklighetsförankrade svar. Vår tanke inför studien var att ställa så liknande frågor som möjligt vid intervjuerna, för att höja studiens reliabilitet. Reliabilitet innebär *hur* mätningen görs. Denna kan mätas exempelvis genom att låta andra forskare genomföra samma undersökning, blir resultaten samma kan man säga att studien har hög reliabilitet (Bjereld, Demker & Hinnfors, 2009). Genom att ställa liknande frågor till de som deltar i intervjun ökar reliabiliteten då metoden är densamma. Därför har vi i denna studie försökt att ställa så liknande frågor som möjligt vid varje intervju då vi turats om att vara intervjuare. Eftersom intervjun kan bli som ett samtal vet forskaren inte i förväg vilken riktning följdfrågorna kommer att ta, därför är det viktigt att hålla sig till studiens ämne (Stukåt, 2011). Detta visade sig vara svårare än vi trott då intervjuerna blev som ett samtal och informanternas svar ledde till olika följdfrågor. Risken med en studie av enbart intervjuer kan vara att informanten ger de svar de tror forskaren vill höra. På det viset sjunker trovärdigheten.

Transkribering av intervjuerna var en stor uppgift. Vi anser det positivt för studien att intervjuerna innefattade fyra förskollärare och inte ett större antal. När intervjuerna överfördes från tal till skrift krävdes koncentration och tålmod. Att sedan se det sagda nedskrivet underlättade vår förmåga att kategorisera de olika svaren och se analyserbara mönster.

6.2 Resultatdiskussion

6.2.1 Bokval

Två av förskollärarna berättade att de brukar dela upp barngrupperna i mindre grupper inför de planerade lässtunderna. Detta gjorde de dels för att anpassa bokvalet till barnens ålder, och dels för att anpassa bokvalet till barnens språkliga förståelse. Detta är positivt också av en annan anledning menar Wasik och Hindman (2014) då barnen kan höra bättre och de vågar uttrycka sig mer vid boksamtalen. Detta bidrar till djupare och mer utvecklande boksamtal. Detta kan också kopplas till ett av strävansmålen i förskolans läroplan där det står att "Förskolan ska sträva efter att varje barn utvecklar nyanserat talspråk, ordförråd och begrepp samt sin förmåga att leka med ord, berätta, uttrycka tankar, ställa frågor, argumentera och kommunicera med andra" (Skolverket 2016, s. 10).

Alla de fyra förskollärarna tänkte på innehållet och budskapet i böckerna när de valde böcker att läsa för barnen. Detta kan vara en grund för inspirerande boksamtal skriver Mellgren och Gustavsson (2009). Väljer man böcker där det krävs att barnen läser mellan raderna med många olika tolkningsmöjligheter kan många spännande boksamtal uppstå (Lindö, 2009). En av de intervjuade förskollärarna brukar välja böcker där t.ex. familjesammansättningen avviker från den så kallade kärnfamiljen. Förskolläraren nämnde även en bok som handlade om ett barn som har Downs syndrom. Hon ville alltså läsa normkritiska böcker som visade barnen hur verkligheten såg ut. Lindö (2009) skriver att man bör försöka välja böcker som berör barnen. Barnen bör känna igen sig i berättelsen samtidigt som de får nya insikter om verkligheten. Vidare menar Fast (2011) att förskolläraren bör välja böcker utifrån barnens intressen och erfarenheter. Förskolläraren i vår studie berättade om en bok som handlade om en figur som heter "Liten", som bor med två "Stora" som brukar bråka med varandra. Med denna bok menade förskolläraren att hon ville visa för barnen att allt inte är "guld och gröna skogar". Detta kan vi också koppla till Bergöö och Jönsson (2012) som skriver om den amerikanska grundskolläraren Kim Huber. Huber började använda sig av böcker som handlade om olika samhällsproblem, såsom rasism och hemlöshet. Detta visade sig leda till att barnen hade lättare att knyta an till texten och det blev långa diskussioner om dessa.

En annan av de intervjuade förskollärarna berättade om ett tema som de på hennes avdelning nyligen avslutat. Det handlade om Lilla Kotten och hennes vänner. Det fanns alltså olika

böcker som följde samma upplägg, i likhet med Gunilla Bergströms böcker om figuren Alfons Åberg. Varje bok handlade om en av Lilla Kottens vänner. Svensson (2014) skriver om detta sätt att arbeta och hon menar att barnen på detta vis får en känsla av att de känner karaktärerna i boken. Böckerna om Lilla Kotten och hennes vänner handlade också om vardagliga saker, till exempel vänskap eller känslor. Detta kan kopplas till barnens egen livsvärld och bidrar till stimulerande av barnens läsningsberedskap (Svensson, 2014).

Två av förskollärarna har berättat att de arbetar med böckerna på fler sätt än att enbart läsa dem. De berättar bland annat att de spelar teater, skapar karaktärer och leker sagan. På Filastrocca förskola arbetar de på detta sätt så att förskolläraren ska få en chans att se vad barnen förstod eller inte förstod av sagan. Barnen övar sig också på de nya begreppen som de hört i sagan (Edwards et.al, 2014).

6.2.2 Pedagogiskt verktyg

Resultatet visar att boksamtal sker ibland på alla de fyra förskolorna och dessa samtal skiljer sig åt. Det som verkar skilja är hur dessa samtal går till och hur djupt samtalen går. Att återberätta en bok ger ett annat lärande än att koppla boken till egna erfarenheter. Kåreland (2015) skriver om förhørsliknande samtal vid bokläsning, vilket det lätt kan bli när förskollärarens intention är att barnen ska återberätta boken. Två förskollärare använder sig av återberättande. Risken är då att barnen undviker att svara för rädslan att svara fel. Det är viktigt att leda in boksamtalen på mer avslappnade former. Chambers (2014) menar också att det finns en risk med boksamtal som blir för förhørsliknande. Han menar att man bör få barnen att skapa, diskutera och upptäcka innebörden i en bok genom gemensamma samtal. Detta kan göra att barnens olika uppfattningar om boken kommer fram, vilket kan bidra till en djupare förståelse (a.a). En av förskollärarna berättar om barnens känslor och erfarenheter kopplat till det lästa. Detta menar alltså Chambers (2014) och Kåreland (2015) blir mer som en gemensam dialog och bidrar till eftertänksamhet och reflektion. På detta sätt kopplar man också textlänkar och vardagslänkar som Svensson (2014) skriver om. Vid sådana samtal övar sig barnen dessutom på att berätta något för andra, en viktig övning inför framtida skolaktiviteter tror vi.

Resultatet av boksamtalet är dock motsägelsefullt och visar även att det vanligaste är att boksamtalen uteblir i förskolan. Hälften av de intervjuade menar att boksamtalen faller bort.

Detta behöver dock inte betyda att lässtunden inte gett något, då tidigare forskning visar att det ibland kan vara fullt tillräckligt för barnen att lyssna till en saga, beroende på vilka pedagogiska intentioner man som förskollärare har. När barn lyssnar på en saga lär de sig hur språket är uppbyggt och de lär sig nya ord (Meek, 1998). Detta kan leda till att barnet får en rikare vokabulär som i sin tur kan göra det lättare för barnet att förstå instruktioner och texter. Det kan även visa sig i senare skolår genom att resultaten blir bättre för de barn som omgivits av en rik sagokultur (Wasik & Hindman, 2014). Ändå betonar Doverborg, Pramling och Pramling Samuelsson (2013) vikten av att samtala om boken vid dess slut. Det står även i förskolans läroplan att barn ska få en chans att tolka och samtala om texter (Skolverket, 2016). Resultatet visar att förskollärarna har olika intentioner vad gäller bokläsning och detta bidrar alltså till olika följder, alla pedagogiska på sitt vis.

En annan reflektion vi gjort till att boksamtalen vanligtvis uteblir är att Tengberg (2011) skriver att dessa även är en bristvara i grundskolan. Kåreland (2015) skriver att barns läsförståelse försämrats och menar att meningsfulla boksamtal hade kunnat förändra detta. Vi anser då att det är viktigt att barnen får prova på dessa boksamtal redan i förskolans tidigare år för att utveckla en bättre läsförståelse inför senare skolår. I förskolan kan vi skapa en positiv syn på böcker och bokläsning, vilket Edwards et.al (2014) påpekar att italienska förskolan Filastrocca gör. På detta sätt kan förskolan påverka barns syn och förhållningsätt gentemot böcker. Då blir boken och bokläsningen något positivt istället för ett moment som upplevs som en ”plikt” (a.a.).

6.2.3 Lästillfällen

I början på denna studie var vår uppfattning att sagan användes i förskolan mest relaterat till sömn. Detta visade sig i intervjuerna inte stämma fullt ut. Resultatet visar att läsningen på alla fyra förskolor till viss del var kopplat till matsituationen. Tillika var detta även kopplat till att införliva ett lugn i barngruppen. Studien visar att högläsning inte är relaterat som redskap för att somna barnen, men möjligen för att skapa en lugnande och rofylld stund innan och efter måltid.

Vid fri lek i förskolan har alla barnen i vår studie, enligt pedagogerna, fri tillgång till böcker i verksamheten. Dessa kan barnen bruka som de vill: att läsa själva, bläddra i eller få lästa för sig. Detta anser vi är positivt och ett viktigt inslag i förskoleverksamheten. Tidigare har

nämnts att Fast (2001) menar att högläsningen försvinner när barnet själv blir läskunnigt och initiativet att bli läst för läggs på barnet själv. Resultatet visar att i två av förskolorna har inte högläsningen en planerad plats i verksamheten, utan den är spontan när barnen själva kommer med en bok. Vår reflektion över detta är att ansvaret att få en bok läst för sig läggs på barnet mycket tidigare än vid barnets egen läskunnighet. Fast (2001) påpekar att högläsningen försvinner även från samvaron med barnets föräldrar. Detta har den italienska förskolan Filastrocca (Edwards et.al, 2014) arbetat med, genom att involvera föräldrarna i barns läs, skriv- och språkutveckling. Filastrocca förskola erbjuder verktyg till barnens föräldrar för att uppmärksamma högläsningen även hemma (a.a). Vår reflektion över detta är att barn vars föräldrar inte intresserar sig eller känner sig införstådda med detta, riskerar att bli utstötta av verksamheten. Däremot visar även Kårelands (2015) studie på att förutsättningarna för barns läs- skriv och språkutveckling är nära anknuten till hemmet samt föräldrarnas utbildningsgrad. Vi tror att föräldrars deltagande i barns läs, skriv- och språkutveckling är givande och positivt, men inte en nödvändighet för att ett lärande ska vara möjligt. Däremot tror vi att inläringen kan bli lättare för de barn som får stöd hemifrån.

6.3 Slutord

Denna studie har varit lärorik och utvecklande för oss i vår kommande yrkesroll. Vi kommer fortsätta att studera hur förskolläraren använder sig av högläsning i verksamheten och vid vilka tillfällen dessa brukar äga rum. Studien har baserats på semistrukturerade intervjuer och en fortsatt forskning på detta kan vara observation, där man kan se om förskollärarna arbetar på samma sätt som de beskriver. Genom observation kan man upptäcka andra infallsvinklar till ämnet och ställa andra frågor kring läs, skriv- och språkutveckling.

Vår studie följer med oss ut i arbetslivet och vi har genom den vidgat vår syn på högläsning. Vi valde att inrikta vårt examensarbete på läs, skriv- och språkutveckling då detta ligger oss varmt om hjärtat. Intresset för detta har inte svalnat utan snarare växt sig större och genom denna studie har vi fått fler verktyg att arbeta med. Det finns inga rätt och fel när man arbetar med böcker anser vi, en bok innehåller alltid ett lärande. Om man vill använda boken som en mysig stund, återberättande eller boksamtal är upp till varje förskollärare. Vi är alldeles övertygande om att boken väger tungt när det kommer till barn läs, skriv- och språkutveckling. Vi kommer garanterat aktivt jobba med böcker i vårt yrkesliv och vår

förhoppning är att varje förskollärare ser bokens betydelse. Att läsa är att resa och i förskolan kan vi resa tillsammans.

7. Referenslista

Bergöö, K & Jönsson, K (2012) *Glädjen i att förstå: Språk och textarbete med barn*. Lund: Studentlitteratur.

Bjereld U, Demker, M & Hinnfors, J (2009) *Varför vetenskap?* Lund: Studentlitteratur.

Bruce, B (2014) Introduktion, i Riddersporre, B & Bruce, B (red) *Berättande i förskolan*. Stockholm: Natur & Kultur. ss. 12-17.

Chambers, A (2014) *Böcker inom och omkring oss*. Stockholm: Gilla böcker.

Denscombe, M (2009) *Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur.

Doverborg E, Pramling, N & Pramling Samuelsson, I (2013) *Att undervisa barn i förskolan*. Stockholm: Liber.

Edwards C.P, Cline K, Gandini L, Giacomelli A, Giovannini, D & Galardini, A. (2014) Books, Stories, and the Imagination at “The Nursery Rhyme”: A Qualitative Case Study of a Preschool Learning Environment in Pistoia, Italy. *Journal of Research in Childhood Education*. vol. 28, no. 1, ss. 18-42.

Fast, C (2001) *Berätta! Inspiration och teknik*. Stockholm: Natur & Kultur.

Fast, C (2011) *Att läsa och skriva i förskolan*. Lund: Studentlitteratur.

Fox, C (1993) *At the very edge of the Forest: The influence of Literature on Storytelling by children*. London: Cassell.

Holme, I.M & Krohn Solvang, B (1997) *Forskningsmetodik – Om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur.

Jönsson, K (2007) *Litteraturarbetets möjligheter - En studie om barns läsning i årskurs F-3*. Diss. Malmö Högskola. <http://hdl.handle.net/2043/4089>

Kåreland, L (2015) *Skönlitteratur för barn och unga - Historik, genrer, termer, analyser*. Lund: Studentlitteratur.

Lindö, R (2009) *Det tidiga språkbudet*. Lund: Studentlitteratur.

Meek, M (1998) *On being literate*. London: The Bodley House

Mellgren, E & Gustavsson, K (2009) Språk och kommunikation, i Sheridan S, Pramling Samuelsson, I & Johansson, E (red) *Barns tidiga lärande. En tvärsnittsstudie om förskolan som miljö för barns lärande*. (s. 151-177). Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis.

Skolverket (2016), *Läroplan för förskolan Lpfö 98: reviderad 2016*. Stockholm: Skolverket. <http://www.skolverket.se>

Stukát, S (2011) *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.

Sundmark, B (2014) Bilderbokens berättelser, i Riddersporre, B & Bruce, B (red) *Berättande i förskolan*. Stockholm: Natur & Kultur. ss.114-134.

Svensson, A-K (2014) Berätta med böcker - Alfons. i Riddersporre, B & Bruce, B (red) *Berättande i förskolan*. Stockholm: Natur & Kultur. ss.152-167.

Tengberg, M (2011) *Samtalets möjligheter: om litteratursamtal och litteraturreception i skolan*. Hör: Östlings Bokförlag Symposion

Wasik, B.A. & Hindman, A.H. (2014) Understanding the Active Ingredients in an Effective Preschool Vocabulary Intervention: An Exploratory Study of Teacher and Child Talk During Book Reading. *Early Education and Development*. vol. 25, no. 7, ss. 1035-1056.

Bilaga 1 – Missivbrev

Hej!

Vi är två studenter från Högskolan Kristianstad som heter Frida Nilsson och Hanna Nyström. Vi studerar sjunde och sista terminen på förskolläraryrket och har nu påbörjat vårt examensarbete. Syftet med vårt arbete är att studera hur förskollärare använder sig av skönlitteratur för barn i förskolan.

Studien kommer att genomföras med hjälp av intervjuer, därför söker vi nu en förskollärare som arbetar med barn i åldrarna 1-4 år som är intresserad av att delta i studien. De intervjuer som vi planerar att göra kommer att genomföras vecka 39-40 och vi räknar med att varje intervju kommer att ta högst 30 minuter. Dessa intervjuer kommer att spelas in. Studien är frivillig och Ni kan givetvis avsluta Ert deltagande när som helst. Den information som Ni delger oss kommer att behandlas konfidentiellt och vi lovar anonymitet och tystnadsplikt. Önskar Ni få ta del av resultatet när uppsatsen är klar går det bra, antingen via oss eller genom internet där den kommer att publiceras på DIVA.

Om intresset finns för att delta i studien, vänligen kontakta oss, senast 26/9.

Kontaktuppgifter

Frida

Mail: frida.nilsson0039@stud.hkr.se

Telefon: 076-884 62 23

Hanna

Mail: hanna.nystrom0006@stud.hkr.se

Telefon: 076-881 38 80

Tack på förhand!

Med vänliga hälsningar,

Frida Nilsson & Hanna Nyström

Handledare vid Högskolan Kristianstad: Elisabet Radeklev

elisabet.radeklev@hkr.se

Bilaga 2 – intervjufrågor

1. Hur ofta (uppskattningsvis) läser eller berättar ni en form av saga för barngruppen?
2. Hur brukar en sagostund se ut hos er?
3. Brukar du som pedagog prata om boken efter högläsningen? På vilket sätt i så fall?
Vilken typ av frågor ställer du?
4. Brukar du som pedagog prata om vad som sker i boken under högläsningen? På vilket sätt i så fall? Vilken typ av frågor ställer du?
5. Vid vilka situationer brukar ni ha sagostund?
6. Hur brukar valet av barnbok gå till?
7. Varför väljer ni att ha högläsning i er verksamhet?